

Gemeente van Jezus Christus,
Vanochtend heb ik een preek met drie punten voor u: Israël en Amalek. Israël en... Israël. En ten slotte Israël en wij.
Er bestaat een oude Joodse traditie die zegt dat elk volk een beschermengel heeft. Ieder volk heeft een eigen engel die zorgt voor het volk. Er zijn echter twee uitzonderingen. De ene is het volk van Israël. Zij hebben geen beschermengel maar God zelf. En het andere volk is dat van de Amalekieten. Zij hebben de duivel...

Ik weet niet wat ik verder van deze traditie moet vinden maar het karakteriseert wel hoe er naar de Amalekieten wordt gekeken. Het is het volk van de duivel. Het is het volk van het kwaad. Het is het kwaad zelf. En wat wij weten over de Amalekieten onderstreept dit beeld. Het was een moorddadig en roofzuchtig volk dat zich schuldig maakten aan geweldsuitpattingen, verkrachtingen, genocide... Tijdens de tocht door de woestijn krijgt Israël voor het eerst met de Amalekieten te maken. Later zegt Mozes daarover: 'Vergeet niet wat de Amalekieten u hebben aangedaan tijdens uw tocht uit Egypte. Toen u uitgehongerd en uitgeput was hebben ze gewetenloos, zonder enig ontzag voor God, de achterhoede overvallen, waar de zwaksten zich bevonden. Vergeet het niet! En wanneer straks de HEER, uw God, u rust heeft gegeven in het land dat u als grondgebied van Hem krijgt, door u te verlossen van de vijanden die u omringen, zorg er dan voor dat niets onder de hemel nog aan het volk van Amalek herinnert.'

Na die uitspraak hebben de Amalekieten nog eeuwen de tijd gehad om hun leven te beteren, maar dat deden ze niet. En in onze Bijbeltekst wordt de opdracht die Mozes het volk al gaf door God aan Saul gegeven. De Amalekieten moeten verslagen worden. Het kwaad dat de Amalekieten hebben aangericht is dusdanig groot dat God ingrijpt. En hij grijpt in met kracht door middel van het volk Israël. Het kwaad moet vernietigd worden.

Als wij deze tekst lezen krijgen wij het idee van een genocide, uitroeiing van het volk van Amalek. Dat niet het hele volk werd vernietigd blijkt verder wel in de Bijbel. De Amalekieten blijven een verschrikkelijke vijand van Israël en de andere volken. Uiteindelijk was het zelfs een directe afstammeling van koning Agag, waar we over lezen, die in de Perzische tijd alle Joden probeert uit te roeien. Haman in het Bijbelboek Esther. Onkruid vergaat niet, en het kwaad waar de Amalekieten voor staan blijft bestaan. Ook later nog. Nazi-Duitsland is bijvoorbeeld ook voorgesteld als zijnde Amalek. Het kwaad moet verslagen worden, moet vernietigd worden...

Wat klinkt heftig... Maar zegt Jezus niet precies hetzelfde? Jezus zegt in de Bergrede: 'Als je rechteroog je ten val brengt, ruk het dan uit en werp het weg. (...) En als je rechterhand je ten val brengt, hak hem dan af en werp hem weg.' Het kwade, het verkeerde, de zonde mag geen grip krijgen op onze levens. Vecht er tegen.

God ziet de verschrikkelijke wandaden van de Amalekieten. Het bloed dat onschuldig gevloeid heeft roept om recht. En God geeft Saul, geeft het volk, de opdracht om oorlog te voeren met Amalek. Ze moeten vernietigd worden. Het kwaad mag niet voortbestaan. Zelfs alle dieren moeten worden gedood. Het is belangrijk om hierbij stil te staan. In een tijd waarin geld een minder belangrijke rol speelde dan tegenwoordig zijn dieren vaak de grootste rijkdommen. God geeft Israël de opdracht om de rechtvaardige straf te voltrekken. Maar ze mogen er zelf niet van profiteren. Zij zijn het gereedschap van Gods rechtvaardigheid, maar ze mogen er zelf geen cent rijker van worden. Dit is een groot verschil met vrijwel elke oorlog die ooit heeft plaatsgevonden. Leiders zeggen altijd dat ze oorlog voeren voor rechtvaardigheid... Maar in feite draait elke oorlog

om rijker worden, machtiger worden... Wij zeggen het één, maar we doen het ander... Deze oorlog met de Amalekieten moest anders zijn... Eén van rechtvaardigheid...

Koning Saul trekt met Israël ten strijde en ze verslaan de Amalekieten. Maar koning Agag wordt niet gedood. En ook alle dieren van waarde worden niet gedood... Eerder in 1 Samuël 15 stond: 'kortom alles wat van waarde was. Dat wilden ze niet vernietigen, maar alles wat geen of weinig waarde had, maakten ze af.'

Elke oorlog is gericht op macht en geld... Zo gaat het tussen de volken. Maar Israël is geroepen om een heilig volk te zijn. Niet gericht op het wereldse, maar op het hemelse, op het goede, op God... Maar hier vervalt Israël. Saul richt een gedenkteken op: kijk eens hoe machtig ik ben... Hij neemt koning Agag mee in plaats van hem zijn rechtvaardige straf te geven. Zo deden de volken het ook. Vijandelijke koningen nam je gevangen als koning. Want dan werd je een koning van koningen... Een keizer, machtig... En de dieren... Dat is geld, dat is weelde... Wat drijft Saul, wat drijft de Israëlieten hier? Macht en geld... Dat is het belangrijkste... En daardoor is dat het enige wat voor hen écht telt. Macht en geld... God doet er niet toe, niet echt tenminste.

En wat dat betekent is schokkend... Want hier is Israël Israël niet meer. Door God te vergeten worden ze net als... de Amalekieten... Niet gericht op het goede, niet gericht op God... Maar gericht op macht... Geld... En daarvoor zijn ze over lijken gegaan. Niet als vorm van rechtvaardigheid, maar voor eigen gewin... Israël wordt hier Amalek... Israël wordt hier het kwaad dat ze moesten verslaan...

Saul wordt verantwoordelijk gehouden. En dat is terecht. Hij is de koning, de gezalfde, in het Hebreeuws de messias, in het Grieks de christus. Hij moet het volk leiden namens God, maar schiet hier hopeloos tekort. Het is God die Saul groot heeft gemaakt... Maar het is Saul die groter probeert te worden door het zelf te doen... door God te vergeten... God verwerpt Saul als koning van Israël. En daarmee geeft hij ook een duidelijk teken aan het hele volk. Dit is niet wat Israël hoort te zijn... Dit is juist Amalek... Israël is Amalek...

Als je de dienst van twee weken geleden ook hebt meegemaakt hoorde je toen uit 1 Samuël 13 dat Saul ook als gezalfde werd verworpen. Toen omdat hij tot God offerde in plaats van vertrouwensvol te wachten op de uitkomst van Gods beloften. In dit hoofdstuk wordt Saul opnieuw als gezalfde verworpen. Maar het zijn wel twee verschillende verwerpingen.

De Messiasverwachting heeft twee verschillende componenten. Een priesterlijke en een koninklijke. Als priester vertegenwoordigt de Messias God bij de mensen en de mensen bij God. Zo ook Jezus. Hij leert ons over God, Hij zegt bijvoorbeeld: 'Wie Mij gezien heeft, heeft de Vader gezien.' En we lezen dat hij aan de rechterhand van God zit en voor ons pleit. Jezus is de volmaakte hogepriester, Jezus is de ware Messias... In 1 Samuël 13 wordt Saul verworpen op het tekort schieten om zijn priesterlijke rol.

Hier in 1 Samuël 15 wordt Saul verworpen om zijn koninklijke rol. Als gezalfde koning is het de hoogste roeping om God te gehoorzamen en zo het volk te leiden. Niet voor eigen gewin zoals alle andere koningen, maar voor God. Saul valt hier door de mand. Jezus doet dat niet. Op een gegeven moment wordt Jezus op de proef gesteld door de duivel. De duivel toont Jezus alle koninkrijken van de wereld in al hun pracht en zegt dan: 'Dit alles zal ik U geven als U zich voor mij neerwerpt en mij aanbidt.' Een simpele knieval en alle koninkrijken zijn voor Jezus. Dan kon Jezus gelijk Zijn koninkrijk aan de mensen geven... Dan was Jezus rijk geweest, machtig... Het kruis verdween... Elke wereldse koning zou op zijn knieën zijn gevallen... Maar Jezus is de ware Messias: 'Ga weg, Satan! Want er staat geschreven: 'Aanbid de Heer, uw God, vereer alleen Hem.'''

Saul schiet tekort... Jezus is de ware Messias... Israël schiet tekort. Saul vertegenwoordigt het gebroken Israël... Jezus vertegenwoordigt het ware Israël... God sprak tegen het volk Israël: 'Een koninkrijk van priesters zul je zijn, een heilig volk.' Dat is de roeping van Israël, dat is het doel van Israël, dat is de lotsbestemming van het ware Israël...

En zo zien we in de Bijbel twee verschillende Israëls naar voren komen. Het ware Israël, het heilige volk, een koninkrijk van priesters. Jezus vertegenwoordigt het ware Israël. Brengt in de praktijk wat dat inhoudt. En in het Oude Testament zien we soms ook dat Israël het ware Israël in zich draagt... Maar we zien ook het andere Israël. Het Israël dat niet vertrouwt op God, dat niet leeft in het verbond... Het Israël dat hetzelfde is als de andere volken. Soms zelfs erger... Zo ook in onze tekst van vandaag. Saul vertegenwoordigt het gebroken Israël. Het Israël dat we even goed gewoon Amalek kunnen noemen omdat het geen haar beter is dan alle anderen volken. En zo gaan door de wereldgeschiedenis twee heel verschillende Israëls. Het volk van God met Christus voorop... En het Israël dat Amalek zelf is, het kwaad...

Je zou jezelf kunnen afvragen: het huidige Israël, is dat Israël of is dat Amalek?

Maar voor ons meer relevant is de vraag: en jij? Waar hoor jij bij? Paulus gebruikt in Romeinen 11 het beeld van een edele olijfboom. De edele olijfboom staat voor het ware, het goede Israël. Door het geloof in Jezus Christus zijn wij geënt op die edele olijfboom. In die zin horen wij bij Israël, zijn wij Israël. Maar jij... Hoor jij bij het ware Israël? Die trouw en gehoorzaam is aan God? Of hoor jij bij Amalek? Of val je ergens daartussen? Hoor jij bij het ware Israël?

Een belangrijke vraag, maar er is een groot probleem met die vraag. Hoor jij bij het ware Israël? Kunnen wij wel antwoord geven op die vraag? Saul en het volk hadden een duidelijke opdracht gekregen. Zij moesten het rechtvaardige vonnis over de Amalekieten uitvoeren. Ieder mens, dus zeker ook de koning, moest worden gedood. Evenals de dieren. Samuël komt bij Saul en we lezen: 'Toen Samuel bij Saul aankwam, begroette deze hem met de woorden: 'Wees gezegend door de HEER. Ik heb gedaan wat de HEER mij heeft opgedragen.' Maar Samuel vroeg: 'Hoe komt het dan dat ik schapen hoor blaten en runderen hoor loeien?' Het bewijs is overweldigend dat Saul en het volk verkeerd hebben gehandeld... Maar Saul zegt dat hij gedaan heeft wat God heeft opgedragen...

Hier zien we één van de kenmerken van ons gebroken mensen: zelfbedrog. Het is een vorm van zonde. Zelfbedrog. Misschien in zichzelf niet de ergste zonde, maar het staat wel aan de wortel van de grootste zonden. Zelfbedrog...

In onze tekst komen we daar meerdere voorbeelden van tegen. 'Samuel vroeg: 'Hoe komt het dan dat ik schapen hoor blaten en runderen hoor loeien?' 'Die hebben ze meegenomen van de Amalekieten,' Ze, zij, hebben het gedaan. Niet ik hoor. Zij... Zij begonnen... Sommige Bijbelvertalingen vullen dit al wat preciezer in door te spreken over de soldaten. Het is goed dat de NBV21 hier exact het Hebreeuws volgt. Zij, niet gespecificeerd. Wij herkennen onszelf er in. De ander de schuld geven en je eigen gedrag daarmee goed praten. Zelfbedrog.

Samuël spreekt het oordeel uit over Saul. En dan spreekt Saul opnieuw: 'Maar ik heb toch geluisterd naar wat de HEER gezegd heeft!' (...) 'Ik ben er toch op uit getrokken zoals de HEER me heeft opgedragen! Koning Agag heb ik gevangengenomen en de rest van de Amalekieten heb ik gedood. En de soldaten hebben de beste van de buitgemaakte schapen, geiten en runderen voor vernietiging gespaard om ze in Gilgal te offeren aan de HEER, uw God.' Ik heb het voor God gedaan... Zelfbedrog... Ja dit slechte heb ik gedaan, maar ik ben geen slecht mens, want ik doe ook dit... De hele week er

zondig op los leven, maar op zondag vroom in de kerk... De drugsdealer die zegt 'ik handel in drugs, maar ik ben geen slecht mens, want ik hou veel van mijn moeder. En als ik die drugs niet zou dealen zou een ander het wel doen.' Zelfbedrog...

De Bijbel geeft ons allerlei inzichten, maar wij verdraaien het om het voor onszelf mooier, beter te maken. Dietrich Bonhoeffer heeft daarover een mooi voorbeeld, ik citeer: 'Een vader zegt tegen zijn kind: Ga naar bed! (...) *het kind denkt* vader zegt: Ga naar bed. Hij bedoelt: je bent moe. Hij wil niet, dat ik moe ben. Ik kan mijn moeheid ook te boven komen, als ik ga spelen. Dus vader zegt weliswaar: Ga naar bed!, maar eigenlijk bedoelt hij: ga spelen.' Zelfbedrog...

Nog een laatste voorbeeld dat aangeeft hoe zelfbedrog aan de wortel kan staan van verschrikkelijke zonden. Op 4 april 1945 bevrijdden de westerse geallieerden voor het eerst een concentratiekamp bij Ohrdruf. De soldaten waren geschokt door de tientallen lichamen die daar in erbarmelijke staat op grote hopen lagen. De bewakers waren gevlucht maar de inwoners van het dorp waren er nog wel. De Amerikaanse soldaten zeiden dat die dorpsbewoners wel moesten weten wat er daar gebeurd was. Er kwamen elke avond bewakers drinken in het dorp en ze hebben de gevangenen gezien die naar het kamp werden vervoerd... Maar de dorpsbewoners zeiden dat ze van niets wisten. De Amerikanen droegen de dorpsbewoners op om graven te graven waar de lichamen in begraven konden worden. Zo werkten de dorpsbewoners de hele dag. 's Avonds hingen de burgemeester en zijn vrouw zichzelf op. Ze lieten een briefje achter met daarop de tekst: 'we wisten het niet, maar we wisten het wel.' Ze hadden zich kunnen verzetten, ze hadden zich moeten verzetten... Maar ze negeerden de waarheid... Zelfbedrog.

De menselijke geest is in staat tot het volledig negeren van ongemakkelijke waarheden... En zo kunnen wij voor onszelf de meest verschrikkelijke daden, en ook de kleine zonden, goed praten... Zelfbedrog...

Wij zeggen misschien tegen onszelf: ik ben een goed mens, ik hoor bij het ware Israël... Is dat echt zo? Let er op dat je jezelf niet bedriegt. Negeer niet het geblaas van de schapen zoals Saul. Wees alert... En ontdek... ik zondig... ik ben ten diepste geen goed mens... ik ben vanuit mezelf geen onderdeel van het ware Israël... Dat is een moeilijke waarheid... Eén die we in onze huidige tijd en cultuur vaak maar moeilijk kunnen accepteren... God is volmaakt... Jezus is volmaakt... Wij zijn Zijn volk... Dat vraagt volmaaktheid... Ben jij dat? Ja? Dan negeer je het geblaas van de schapen... Nee? Dan ben je een zondig mens en dan verdien je het niet om onderdeel te zijn van het ware Israël... Jij verdient het niet... Maar... Er is genade... Jezus Christus... De ware Messias... Hij opent de weg naar God de Vader... Wij mogen bij het ware Israël horen... Niet omdat wij zulke supermensen zijn... Maar omdat Jezus zo'n supermens is... Wij hoeven geen inburgeringscursus te volgen, Jezus verwelkomt ons met open armen. Wij worden in Hem, door Hem, geënt op die edele olijfboom. Vanuit onszelf zijn wij misschien net als Amalek, maar in Christus worden wij vernieuwd, worden wij Israël, het volk van God.

Wij mensen schieten tekort. Kijk maar naar Saul. De potentie tot goedheid is er, maar ons hartsverlangen gaat niet uit naar God, maar naar geld, macht, vul maar in voor jezelf... En zo zijn wij net als Amalek. Het kwaad... Maar Jezus Christus is de goede mens, dé Messias, toonbeeld van het ware Israël. En Hij lijft ons in bij dat volk. Wij mogen erbij horen. Niet om wat ik heb gedaan, maar om wat Hij heeft gedaan. Niet om wie ik ben, maar om wie Hij is. Jezus Christus, het ware Israël. Halleluja, amen.

Met eventuele reacties op deze preek kunt u terecht bij ds. Stefan Honing. stefanhoning@gmail.com of 06-48883410